

КРИМІНОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗЛОЧИНІВ ПРОТИ ЖИТТЯ ТА ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Злочини, що посягають на життя і здоров'я особи, визнаються одними з найнебезпечніших. Відповідальність за них передбачена в розділі II Особливої частини КК України, який називається «Злочини проти життя та здоров'я особи». Цим розділом охоплюється три види злочинних посягань: 1) злочини проти життя особи; 2) злочини проти здоров'я особи; в) злочини, що ставлять у небезпеку життя та здоров'я особи.

Абсолютна кількість зареєстрованих злочинів проти життя та здоров'я особи в останні роки є досить стабільною. Так, в 2009 р. було зареєстровано 20410 злочинів, в 2010 р. – 19017, в 2011 р. – 18824, а за 11 місяців 2012 р. – 16402. Характерно, що питома вага злочинів проти життя та здоров'я особи в загальній масі скоєних злочинів також є стійка, а саме: у 2009 р. становила 4,7%; у 2010 р. 3,8%; в 2011 р. 3,6%, а за 11 місяців 2012 р. дорівнює 3,7%.

Якщо проаналізувати злочини, скоєні проти життя та здоров'я особи в розрізі конкретних, найбільш тяжких злочинів, то видно, що: 1) в 2010 р. вбивств було скоєно 2356. З них: більше двох осіб – 107, на замовлення – 19.

Умисних тяжких тілесних ушкоджень було скоєно 3777, з них 999, що заподіяли смерть потерпілому. 2) в 2011 р. вбивств було скоєно 2506. З них: більше двох осіб – 111, на замовлення – 17. Умисних тяжких тілесних ушкоджень було скоєно 3441, з них 848, що заподіяли смерть потерпілому. 3) за 11 місяців 2012 р. вбивств було скоєно 2100. З них: більше двох осіб – 101, на замовлення – 8.

Умисних тяжких тілесних ушкоджень було скоєно 3065, з них 724, що заподіяло смерть потерпілому. Найбільша кількість злочинів проти життя та здоров'я вчиняється у Донецької обл. – 2606, Харківської обл. – 1219, Дніпропетровської обл. – 1028 [1].

Питання кримінологічної характеристики вбивств і тяжких тілесних ушкоджень розглядаються спільно, так як проведені дослідження показують, що ці злочини породжуються, як правило, одними причинами, а сприяють цим причинам одні й ті ж умови. Більш того, в більшості випадків навіть мотиви скоєння вбивств і тяжких тілесних ушкоджень однакові. Як свідчать статистичні дані, насильницькі злочини проти життя та здоров'я вчиняються ситуативно, на ґрунті міжособистісних конфліктів, що виникають у побутовій сфері життєдіяльності.

Найбільша кількість цих злочинів вчиняються під час сварок у квартирі, будинку, гуртожитку тощо. Близько 90 % таких злочинів вчиняються у вечірні та нічні години, під час вживання спиртних напоїв, шляхом заподіяння потерпілому тяжких тілесних ушкоджень. Значна частина цих злочинів вчиняються із застосуванням різної вогнепальної зброї та вибухових речовин.

Корисливі вбивства, умисні тяжкі тілесні ушкодження, у тому числі вчинені при грабежах та розбійних нападках, складають в даний час близько 10%. Примітно, що кількість цих злочинів не зменшується. Багато в чому цьому сприяє економічна ситуація в країні і, особливо, зростання цін на продовольчі товари.

Класична кримінологія ось уже понад сто років спирається на формулу, що існує прямий зв'язок між простими економічними факторами і різними формами злочинності. Передусім – злочинами проти власності, особливо крадіжками, а також актами насилля. З історії права відомо, що першим економічним показником, який мав відношення до ступеню зростання злочинності, були ціни на хліб. Відоме порівняння Георга фон Майра, вперше опубліковане в 1867 р., про взаємозв'язок між цінами на хліб і злочинністю в королівстві Баварія в 1825–1861 роках. Тоді було встановлено, що кожному підвищенню цін на хліб відповідало зростання чисельності крадіжок [2]. Ця аксіома повністю відноситься і до вбивств, і тяжких тілесних ушкоджень.

Особливе занепокоєння викликають злочини, що здійснюються проти життя та здоров'я особи організованими групами і злочинними організаціями. Так, 2011 р. було виявлено 392 організовані групи та злочинні організації, які скоїли 60 вбивств.

У боротьбі із злочинами проти життя та здоров'я особи, поряд з удосконаленням законодавства, слід передбачити необхідні заходи щодо ресурсного забезпечення відповідних програм (кадри, технічні засоби, організаційні умови). Без цього закон залишиться благим побажанням.

Поширеність злочинів насильницької спрямованості проти життя та здоров'я людини у структурі всієї злочинності, високий рівень суспільної небезпеки, труднощі їх подолання тощо зумовлює потребу в дослідженні цих проявів, а також розробці шляхів боротьби з ними.

Література

1. Статистика МВС України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mvs.gov.ua/mvs/control/main/uk/doccatalog/list?currDir=67108>
2. Шакун В. І. Влада і злочинність. – К. : «Пам'ять століть», 1997. – 226 с.